

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 16
2022

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210
Redactieleden: Koos Nieuwenhuizen, Piet Pruijssers, Dieter Verbeek, Rien Visser, Netty Waarts

no. 3
augustus

Van de redactie

Wat een hitte deze zomer! Ik kan me niet voorstellen dat het zo blijft, maar tijdens de redactievergadering was het buiten bijna 40 graden. Daar is bij het lezen weinig van te merken, hoop ik.

In dit nummer staan weer verschillende oproepen. Want u weet, er zijn in een grote vereniging zoals de onze altijd vrijwilligers nodig. Neem de vrijmoedigheid om daar eens op te reageren.

En zoals u kunt lezen gaan we ook weer op reis: naar Amersfoort. Een prachtig programma voor een spotprijtje. Dank aan onze oud-dorpsgenoot Jan Mandemakers, die meegeholpen heeft om dit programma in elkaar te zetten.

Een Kustersluik is altijd snel gevuld met een aantal vaste rubrieken. Er kan gepuzzeld worden op allerlei manieren. En soms is zo'n puzzel een vraag om hulp. In 'Ons Heem' zijn wekelijks mensen aan het werk om allerlei zaken uit te zoeken en op een rijtje

te zetten. En dan kom je foto's tegen met een boerderij die ergens in Sprang-Capelle gestaan moet hebben. Bij dat 'Zoekplaatje' is uw hulp nodig. U maakt er Jan Korpershoek blij mee, want dan is er weer een stukje van de puzzel gelegd.

Veel leesplezier toegewenst en een minder warme zomer dan vandaag 19 juli.

Rien Visser

Van de bestuurstafel

Het voelt goed dat 'Ons Heem' iedere donderdag weer open is en druk bezocht wordt. Het geeft ook een goed gevoel dat onze activiteiten doorgang kunnen vinden en de stilgevallen zaken weer op gang gekomen zijn.

Goed is ook te weten dat ons ledental gestaag groeit en de 600 leden gepasseerd is.

En dat allemaal in een roerige tijd met onrust gevende onderwerpen die zich in Nederland afspelen. En waarbij de oorlog op Europees grondgebied nog steeds voortduurt.

In de achterliggende periode heeft het bestuur een aantal onderwerpen behandeld. Er is uitgebreid gesproken over de WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen). Deze wet die in 2021 van kracht is geworden, heeft ook invloed op de besturen van de heemkundeverenigingen. Brabants Heem heeft voor het toepassen van deze wet voorbereidend werk verricht zodat we als bestuur dit voor onze vereniging kunnen gebruiken. Uiteindelijk zal de uitwerking hiervan opgenomen moeten worden in de statuten. De invloed hiervan op onze vereniging en het bestuur zal in de ALV van volgend jaar een plaats krijgen.

Een bestuursvertegenwoordiging heeft de jaarvergadering van het overkoepelende Brabants Heem bijgewoond in Oirschot. Naast het reilen en zeilen van Brabants Heem werden er ook enkele workshops gegeven. Bij deze jaarvergadering waren 30 van de 126 aangesloten heemkundeverenigingen

aanwezig. Aan te bevelen is het bezoeken van hun website, waar veel nieuws en wetenswaardigheden genoemd worden.

Inmiddels is ook de nieuwe dorpsfilm gereed die door Johan van Eersel gemaakt is. Deze film zullen we tijdens een nog te plannen avond aan onze leden laten zien.

In 2023 zal aandacht besteed worden aan het feit dat de afzonderlijke kernen Capelle, Sprang en Vrijhoeve 100 jaar geleden als de gemeente Sprang-Capelle verdergegaan zijn. Ideeën over de wijze waarop we er aandacht aan kunnen besteden, zijn natuurlijk welkom, ook als u actief hiermee aan de slag wilt.

Dat brengt me ook op een regelmatig terugkerend thema. De vereniging heeft nieuwe of bestaande projecten waar we regelmatig vrijwilligers voor nodig hebben. Meld u aan en praat erover met een van de bestuursleden als u de vereniging wilt ondersteunen.

Het bestuur heeft nog steeds een vacature voor de functie van secretaris. Het zou goed zijn voor de vereniging als deze plaats ingevuld wordt. Bel of mail mij, zodat we hierover een gesprek kunnen hebben.

Als Het Kosterluik verschijnt, dan zullen veel leden op vakantie zijn maar voor degenen die nog gaan, een fijne vakantie namens het bestuur.

Wim Konings

Grote excursie op 24 september 2022 naar Amersfoort

Altijd al eens naar Amersfoort gewild? Dan is dit uw kans. Een prachtige stad, bekend om zijn Amersfoortse Kei. Wellicht lukt het u om in de vrije tijd die in het programma zit een sprekende foto van die kei te maken. En dat natuurlijk naar de redactie van Het Kosterluik op te sturen.

We krijgen op deze excursie een goed beeld van de stad. En dat doen we vanaf het water met de boot en te voet.

Drie jaar geleden was de laatste keer dat onze leden met elkaar op reis gingen. Wat fijn om er weer samen op uit te trekken.

Er kunnen dit keer maar 60 mensen mee, omdat er geen dubbeldekkers meer ingezet worden. Hieronder ziet u **een globaal programma** van die dag.

08.30 uur: Vertrek van de bus naar Houten vanaf Zidewinde

09.30 uur: Koffie met gebak in restaurant De Engel

09.45 uur: Vertrek naar Amersfoort

10.45 uur: Aankomst in Amersfoort

Het gezelschap wordt opgedeeld in twee groepen:

Groep 1 gaat varen en heeft wat vrije tijd

Groep 2 maakt de Pelgrimswandeling door Amersfoort

12.30 uur: Gezamenlijke lunch in restaurant De Vier Broers

13.30 uur: Het gezelschap wordt opgedeeld in twee groepen:

Groep 2 gaat varen en heeft wat vrije tijd.

Groep 1 maakt de Pelgrimswandeling door Amersfoort

16.30 uur: Vertrek naar Leerbroek

17.30 uur: Diner in Onder de Pannen

20.15 uur: Terug in Sprang-Capelle

Nog even een opmerking over de prijs.

Het lijkt een groot bedrag. Maar het is wel veel wat u daarvoor krijgt. Koffie met gebak, lunch, diner, vervoer en een vaartocht en wandeling door Amersfoort.

Hoe is het mogelijk voor een bedrag van € 75,00!

U kunt zich voor deze excursie aanmelden door € 75,00 over te maken naar de rekening van onze heemkundevereniging **NL21RABO 0334 2480 00** onder vermelding van 'Amersfoort'. Per lid kan er één introducee mee voor € 80,00. Er is plaats voor 60 personen. Uw betaling bepaalt de volgorde van inschrijving.

Graag overmaken vóór 10 september.

Help, we zoeken een Hulp

Onze vereniging is zuinig op al haar spullen en zo ook op het gebouw 'Ons Heem' aan de Julianalaan 5 waar onze vereniging 'woont'.

Om het interieur netjes te houden willen we graag dat iemand vierwekelijks een aantal uren besteed aan het bijhouden van 'Ons Heem'. Wij denken dan aan stofzuigen, keuken poetsen, de vloer doen en wat er zoal nog meer bij hoort.

Hier hoort natuurlijk een passende vergoeding bij die we graag toelichten. Wilt u ons helpen of kent u iemand die dat zou willen doen, laat het ons dan weten en neem contact op met onze secretaris voor verdere toelichting. Hij is bereikbaar via het e-mailadres secretaris@heemkundesprangcapelle.nl of telefoon 0416-279094.

Verlag van de kleine excursie naar de Traditiekamer van de vliegbasis Gilze-Rijen op 2 juli 2022

Precies 31 leden van onze vereniging verzamelden zich voor de poort van de vliegbasis Gilze-Rijen. Met wat een variatie aan vervoersmiddelen waren ze gekomen! Op de fiets, op de motor en natuurlijk ook met de auto. En je kon merken dat we op militair terrein waren. Iedereen moest zijn identiteitspapieren laten controleren. Op het vliegveld kunnen ze geen saboteurs gebruiken. En het bleef iets militair behouden: in kolonne reden we de basis op, richting hun museum.

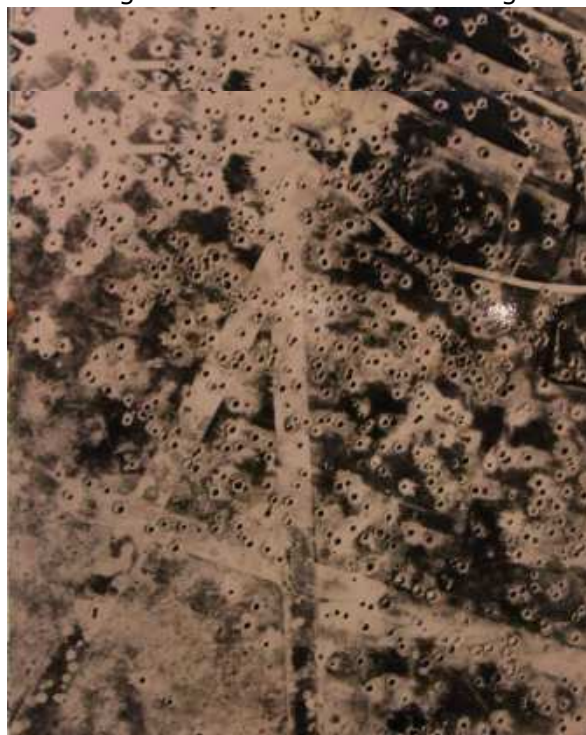
Er was geen tijd voor koffie met koek, dat moest maar tussendoor gebeuren. Het ontbrak er nog aan dat we in de houding moesten gaan zitten. Maar eerlijk is eerlijk: de ontvangst was vriendelijk. De rondleiding goed georganiseerd. In drie groepen werden we door de drie ruimtes van de Traditiekamer geleid.

In kamer één kwam de geschiedenis van het vliegveld aan de orde. De gids had alles goed op een rijtje en dat wilde hij graag zo houden. Altijd gedacht dat het vliegveld al oud was. Maar de Duitsers hebben er in WO II een echt vliegveld van gemaakt.

Het vliegveld ligt eigenlijk op de Molenschotsche Heide. Hier verzamelde koning Willem I zijn militairen voor de Tiendaagse Veldtocht tegen de Belgen. Op de hei werd een groot kampement gebouwd. Daar leerden we wat 'brekebenen' zijn. Een brekebeen is een aarden wal die moeilijk te nemen is voor paarden. Ga je daar niet goed mee om, dan breekt een paard zijn benen.

In 1910 kwam er een vliegveld Molenheide met bijbehorende vliegschool. Maar ook militairen maakten daar al gebruik van. Later kwam er iets oostelijker een vliegveld bij, alleen voor civiel gebruik: Nerhoven.

In WO II breidden de Duitsers het vliegveld uit tot Fliegerhorst Gilze-Rijen.

Allerlei personen die van betekenis geweest zijn voor de vliegbasis hebben een plaatsje gekregen in deze kamer.

De gids eindigt met een uitsmijter wat mij betreft. Vliegerhorst Gilze-Rijen is vaak gebombardeerd door de geallieerden. Dat is duidelijk te zien op bijgaande foto.

voor de vijand. Op een weiland zal het de groene kleur zijn. Sommigen denken dat de piloot de kleurkeuze in de lucht zal moeten maken. Maar dan wordt de operatie wel heel ingewikkeld.

Indrukwekkend is ook de dwarsdoorsnede van een helikopter. Maar door de gids wordt er niet zoveel aandacht aan besteed.

Wij raken niet onder de indruk van het strijdlied het 314 SQN. Het munt zeker niet uit in creativiteit. Maar het schijnt wel het vaakste gefotografeerd te worden. En daar doen wij dan ook maar aan mee.

In de derde kamer neemt de gids ons mee naar de acties in het buitenland die uitgevoerd zijn door de militairen van de vliegbasis. Een maquette van een Afghaans dorp met bermbom maakt indruk.

Wat een leerzame middag op een plaats waar allerlei helikopters thuishoren waar wij in ons dorp ook wel eens last van hebben.

Maar ze zijn wel noodzakelijk.

In colonne verlaten we ook weer de vliegbasis. Vorige bezoekers van de Traditiekamer raakten de weg kwijt en stonden ten slotte op de landingsbaan. Een gevaarlijke plek. Maar zover laten wij het niet komen. Veilig en wel verlaten we de poort.

Rien Visser

In gesprek met ..... Koos Nieuwenhuizen

Deze keer ga ik naar de Van der Duinstraat waar ik met Koos Nieuwenhuizen in gesprek ga. Koos is geboren en getogen in Sprang. Alleen verhuisd van het bedrijfspand naar het huis ernaast; van een bovenwoning naar de begane grond. En daar aan de Van der Duinstraat is dat dus een dierbaar plekje grond geworden.

Sinds 1892 is er op die plek bedrijvigheid. De opa en oma van Koos zijn de winkel begonnen. Oma zat al in de textiel. Het bedrijf groeide en er kwam steeds wat bij en werd een begrip in Sprang Cappel. Nu is er inmiddels de vijfde generatie aan het werk. Vader zette de winkel voort en Koos was degene die het daarna weer overnam. Van jongs af aan al interesse gehad in de handel en wandel van textiel. Op het predicaat HOFLEVERANCIER is hij nog steeds trots. Al was het een heel gedoe om

Kamer twee geeft een heel ander beeld. Heel interessant is natuurlijk de schietstoel die daar uitgestald staat. De gids staat uitgebreid stil bij de werking. Vooral de snelheid waarmee een schietstoel de lucht in geschoten wordt, maakt indruk. 'Dat is 7 G', laat de gids ons weten. Het is niet helemaal duidelijk of het veel indruk op ons maakt. Maar met een snelheid van $7 \times 9,81 \text{ m/s}^2$ raakt een piloot bewusteloos. (De rekenwonders onder ons kunnen nu de snelheid in km/uur uit rekenen.) En dan het neerkomen met de parachute. Dat geeft ook wat verwarring. Het gaat om het gebruik van de kleuren die in de parachute verwerkt zijn. Landt een piloot in de woestijn dan zal hij het gele gedeelte gebruiken om zich verborgen te houden

dat te bemachtigen. Ook Lina, de vrouw van Koos, was in de winkel te vinden of achter de naaimachine. Koos schat in dat er kilometers stof door haar handen zijn gegaan. Samen met hun twee zonen woonden ze boven de winkel.

Koos z'n belangstelling voor alles wat in het verleden in het dorp is gebeurd, bracht hem bij de heemkundevereniging. Om er nooit meer weg te gaan. Hoe mensen leefden en werkten, hij raakt er niet over uitverteld. Lang in het bestuur gezeten. De ledenadministratie en het beheer van boeken gedaan. Op donderdagmiddag is hij in 'Ons Heem' te vinden. Hij verricht daar allerlei hand- en spandiensten. Heel veel van zijn feitenkennis en vertelsels zijn al opgeschreven in Kosterluiken, Bruggeskes en boeken. Koos is een wandelende encyclopedie. En anders wordt het opgezocht! Als jochie droomde Koos ervan padvinder te worden; dat is ook gelukt bij hopman De Vries. De scoutinggroep Jan de Rooij is opgericht in 1947.

De diensttijd kwam eraan, dus padvinder af en militair geworden maar de opleiding niet afgemaakt. Vader kreeg een ongeluk en Koos moest naar huis komen, kreeg buitengewoon verlof. Na een poosje kwam de Nationale Reserve op zijn pad. Daar lid van geworden, en met heel veel plezier denkt hij daaraan terug. Hij kwam bij het peloton Kaatsheuvel of ook wel Eftelingpeloton genoemd. Dat betekende dat je in je eigen gebied kon worden ingezet bij calamiteiten of als de 'Russen' binnenvielen. Een keer per maand werd er geoefend en twee keer per jaar een grote oefening ergens in het land. Meestal in de buurt bij een kazerne. Defilés langs de route van de Gouden Koets over de prachtige Kneuterdijk waren echte belevenissen. Ook waren ze vertegenwoordigd bij hotel De Wereld in Wageningen. Ja, als je ouder wordt heb je vele herinneringen.

Weer terug bij scouting Jan de Rooij: in het bestuur en een vinger in de pap bij de bouw en inrichting van het clubhuis De Sprankel.

Zoon John zag het wel zitten om pa op te volgen in de zaak en er een eigen draai aan gegeven. Er kwamen heel wat vlaggen bij. Dat gaf Koos en Lina de gelegenheid om het kalmer aan te gaan doen. Ze konden eindelijk gaan reizen: een maand naar Indonesië, daar alle tijd hebben om rond te kijken en te genieten. Er volgden nog vele verre reizen waaraan ze mooie herinneringen hebben overgehouden.

In 2013 bestond Sprang 700 jaar; daar ook weer in het bestuur, een hele happening was dat. Na drie jaar brainstormen kwam er een prachtig programma uit waar heel veel vrijwilligers (ongeveer 120) en verenigingen aan mee hebben gedaan. Er was voor elk wat wils: lampionnoptocht, taptoe, kindermiddag, ouderenmiddag, zang, dans, quiz, tentoonstelling. Ook de Sprangse kerk was te bezichtigen en daar waren vele schilderijen van de kerk te bewonderen. Koren traden op in klederdracht, en bij de molen werd door toneelvereniging 't Centrum van Kwakzalver tot huisarts uitgebeeld. Levensecht 700 jaar geneeskunde. Afgesloten met een barbecue voor alle vrijwilligers. In Sprang hingen bij 250 huizen speciale vlaggen.

Hij heeft ook meegedacht bij de aankoop door de heemkundevereniging van het voormalige Groene Kruisgebouw nu 'Ons Heem'. Het gebouw gaf veel meer ruimte om alle spullen een plekje te geven dan destijds in de Schoolstraat. Bij de heemkundevereniging nu een stapje teruggedaan. Maar Koos is nog regelmatig te vinden in 'Ons Heem' en verricht nog allerlei hand- en spandiensten zolang de gezondheid het toelaat. Dit nog fijn blijven doen en samen fietsen zolang het nog gaat. Moed en kracht houden voor de zorg van elkaar en genieten van de kleine dingen. Alle goeds voor jullie en dankjewel voor de ontvangst in jullie huis en het gesprek.

Marry Molenaar

Inname objecten

De heemkundevereniging wil de inname van de objecten die we aangeboden krijgen nog verder stroomlijnen. Alle objecten die we krijgen, worden digitaal geregistreerd, evt. opgeknapt en opgeslagen in 'Ons Heem', zodat ze bij een expositie gebruikt kunnen worden om te laten zien hoe het object onderdeel uitmaakte van de geschiedenis van Sprang-Capelle.

Om ervoor te zorgen dat de stukken die we innemen of in bruikleen krijgen voldoen aan ons innamebeleid, zullen namens het bestuur Netty Waarts en Sjaak de Bie als innamecommissie gaan fungeren. Zij zullen voortaan bepalen welke objecten we op kunnen nemen in 'Ons Heem'.

Nog steeds ontvangen we graag alle objecten die met onze plaatselijke historie te maken hebben.

Issachar Velleman

Een boek schrijven is ontzettend veel werk. En dat niet alleen, er is voorafgaand aan dat schrijven veel onderzoek gedaan. Daarom is het fijn om te horen dat mijn boek zelfs mensen in een ver land plezier geeft.

Kees en Willie Klop gingen een week na de boekpresentatie naar Israël. Kees bood spontaan aan om het boek *Joodse onderduikers en moedige mensen in Sprang-Capelle* te overhandigen aan de heer Issachar Velleman die in Jeruzalem woont.

De heer Velleman heeft, als jonge jongen Bob samen met zijn zusje Conny, ondergedoken gezeten bij de familie Haverhals-Groeneveld, Heistraat 152.

Dat Velleman het erg op prijs heeft gesteld, blijkt uit een mail die hij enkele dagen later aan mij zond: *'Eergister avond heb ik het Sprang Capelse helden boek ontvangen. We hebben een gezellig avondje gehad waarbij ik weer eens lekker Nederlands kon praten, wat niet zoveel gebeurt.*

Ik wil u heel hartelijk bedanken. Gister heb ik het boek aan mijn dochter laten zien die het met een vertaalapplicatie - recht in het Hebreeuws vertaald - gelezen heeft.

Nogmaals bedankt, Issachar Velleman.'

Piet Pruijssers

Echtpaar Oster-Schnepf

Het boek over de Joodse onderduikers in ons dorp wordt goed gelezen. Op blz. 147 ontbreken foto's van de besproken onderduikers. Maar Annie Brouwers-Vissers kwam tot de ontdekking dat zij wel die foto's had. Zij wist ook nog te vertellen dat haar vader Willem Vissers hun schoenen lapten. 'We noemden hem altijd: het Duitserke', aldus Annie.

Annie bedankt voor de foto's van Maria Schnepf en Salomon Oster. Zij hebben ook in Sprang-Capelle ondergedoken gezeten. Maar we weten weinig van deze mensen. Herkent u één of beiden, laat het mij dan s.v.p. weten.

Piet Pruijssers

OPEN MONUMENTENDAG 10 SEPTEMBER

SPRANG-CAPELLE EN WASPIK SLAAN DE HANDEN INEEN!

Op zaterdag 10 september 2022 vindt weer de jaarlijkse Open Monumentendag plaats. Een dag waarop landelijk bijzondere aandacht wordt besteed aan de vele, vaak historische monumenten en locaties die ons land rijk is.

Elk jaar wordt een thema verbonden aan de Open Monumentendag, en dit jaar is dat 'duurzaamheid'. Duurzaam in de zin van het behouden van oude gebouwen en locaties, het herstellen of renoveren van gebouwen met hergebruik van oude, aanwezige materialen en behoud van de oorspronkelijke

identiteit van een gebouw, maar ook een verantwoorde herbesteding van een gebouw of locatie. De heemkundevereniging Sprang-Capelle en de heemkundekring Op 't Goede Spoor Waspik hebben het initiatief genomen om de krachten te bundelen en samen invulling te geven aan deze dag. De

twee kringen gaan dat doen door het organiseren van een fietstocht waarbij in beide dorpen aandacht wordt besteed aan gerenoveerde en herbestede panden, met als rode draad het Halve Zolenpad. Dit bekende fietspad is een sprekend voorbeeld van duurzaamheid. Voorheen vormde de Halve Zolenlijn als spoorlijn de verbinding tussen de diverse plaatsen aan die lijn, nu wordt die verbinding vormgegeven door het fietspad. Een herbesteding van spoorlijn naar fietspad, waarbij het oorspronkelijke karakter overeind is gebleven. Er kan worden gestart op vaste starttijden vanuit het heemhuis, Kerkstraat 30A in Waspik en vanuit het verenigingsgebouw 'Ons Heem', Julianalaan 5 in Sprang-Capelle. De deelnemers worden op de fiets begeleid door een gids. Vanuit Waspik kunt u gebruikmaken van een koptelefoon, waarbij u niets mist van de informatie van de gids. In beide heemhuizen wordt bovendien een kleine expositie ingericht over de vroegere Halve Zolenlijn.

Nadere informatie over starttijden en over de te rijden route zal enkele weken vóór de Open Monumentendag worden gepubliceerd in 'Weekblad Waalwijk'. Schrijf de datum vast in uw agenda, zodat u deze mooie en inspirerende fietstocht niet gaat missen

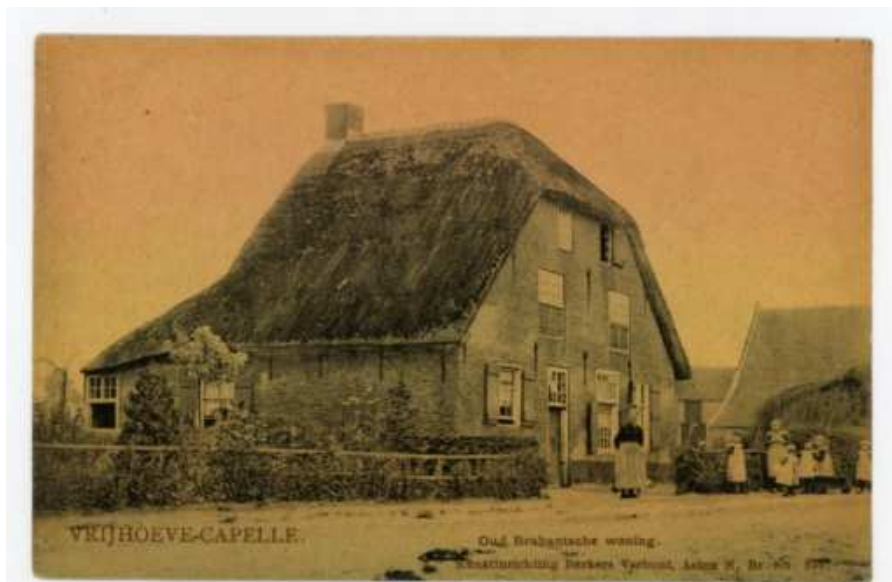
Sjaak de Bie en Johan Rosenbrand

Zoekplaatje (2)

Voor wat betreft de vorige zoekplaatjes werd ik gebeld door Nollie Kuijsten-Vos. Dat was nog voor ik Het Kosterluik'in de bus had. Ze kon vertellen dat op het zoekplaatje a00175 de winkel en bakkerij van Joske de Jong staan. Zij is daar op 15-jarige leeftijd begonnen met werken. Zelf is ze geboren in het tweede huis rechts daarvan. Bij het terugkijken in 'Bedrijvigheid 2' vond ik het terug. Het adres is Raadhuisstraat 83. Nu met vier ramen op de begane grond.

Het zoekplaatje a00009, de groep personen rondom een bruidspaar, blijft een vraagteken. Hiernaast nog eens het bruidspaar.

Het nieuwe zoekplaatje is a00662, een boerderij in Vrijhoeve. Het is een ansichtkaart die door Berkers-Verbunt te Asten is uitgegeven onder nr. 595. Johan Pullens gaat, met drie anderen, een boek over deze firma schrijven. Daarin willen ze alle kaarten publiceren, met per kaart een beschrijving. Hij heeft de vereniging gevraagd naar de plaatselijke info bij de foto's die tussen 1906-1907 zijn gemaakt. Van onze drie dorpen zijn 18 kaarten door deze firma uitgegeven. Op één kaart na kunnen we plaatsaanduiding exact doorgeven.

Van het zoekplaatje dat u hierboven ziet weten we de locatie niet precies.

Dick Vos heeft in zijn aantekeningen staan dat de boerderij aan de zuidkant van de Raadhuisstraat heeft gestaan, ongeveer ter hoogte van de Louise de Colignystraat.

Misschien heeft iemand meer info, zoals bewoners, wanneer gesloopt, oude foto's, etc.

Of van wie was de boerderij waarvan een stukje is te zien rechts?

U kunt uw reactie op verschillende manieren doorgeven: Kom langs op de openingstijden van 'Ons Heem' of doe daar een briefje in de bus. Of mail naar jent.korpershoek@ziggo.nl.

Jan Korpershoek (0416-316140).

Nieuwe aanwinsten

Teun Vos stapte op een morgen 'Ons Heem' binnen en had voor ons bij zich een Elisabethbode van 24 september 1960, met daarin bekende foto's uit Waalwijk, Sprang-Capelle en Kaatsheuvel. Verband met de teksten bestaat er echter niet.

En verder een prachtige kopie van Kaart van de Landen van Heusden en Altena mitsgaders van de zoogenaamde Langstraat ten zuiden het Oud-Maasje en van den verdronken Zuid-Hollandschen Waard, met aanwijzing van de limieten der gemeenten en van al de binnen- en buitenpolders. Begrenzing: ten noorden door Gorinchem en Vuren, ten oosten door 's-Hertogenbosch, ten zuiden door Kaatsheuvel en ten westen door Geertruidenberg en de Biesbosch, 1837.

Van Sjaak Kommers ontvingen we het ingelijste portret van Jacob Kommers en zijn vrouw Maria Bogers. Tevens het ingelijste diploma van onderwijzer in praktisch hoefbeslag, hem uitgereikt op 27 januari 1912. Jacob was hoefsmid aan de Nieuwevaart.

Er is een grote envelop afgegeven vol met krantenknipsels uit de jaren 1995 - ±1998 met berichten het dorp betreffend. Afkomstig van Co van der Schans.

Andries Pruijssers heeft een fotoalbum van de familie Ophorst bij de heemkundevereniging afgegeven. Het is een album vol met zeer oude foto's van leden van de familie die woonde aan de Van der Duinstraat 4.

Het album begint met Cornelis Ophorst, geb. 06-09-1843 te Sprang, overl. 03-07-1893 te Sprang. Hij trouwde (als bouwman) 06-05-1871 te Sprang met (dienstmeid) Johanna Verschuren, geb. 24-10-1843 te Sprang.

Dit album blijkt, na telefonisch overleg met de vorige bezitster Corrie Putmans-Ophorst, van haar tante Alida Ophorst geweest te zijn.

Ik ben daar verder mee aan de slag gegaan en begonnen aan een stamboom. Als die klaar is, dan kunnen we misschien met behulp van verenigingsleden de onbekende personen op de foto's achterhalen. Het gaat over de families Ophorst en Timmermans. Nader bericht hierover volgt.

[foto 2]

Van Johan Rosenbrand ontvingen we een geplastificeerde kopie van een tekening waarop het 'Schip van Capelle' is afgebeeld. Het is een opmeting van het uitgegraven schip zoals het in de bodem is aangetroffen in 1822 ter hoogte van Wendelnesseweg-West 75. Een door het Rijksmuseum Nederlands Scheepvaartmuseum gewaarmerkt stuk.

De schenkers (m/v) bedanken we weer van harte.

Jan Korpershoek

Saomen mee munne opa

Es den oudste van ons drieën, heb ik bijna al meen opas en opoes nog meegemaakt. Mèr opa 'Van den Hoven', daar heb ik veul plezier aon gehad, ès klèen kend. Ik waar ne moeilijke eter en moes veul bewegen aandere kon ik nie naor de plee. Opa wôonde in de Haistraot net neffe de christelijke school en 't posketoor van Schüller.

Taante Bets, de zuster van meen moeder wôonde saome met munne opa en zij ging poetsen bij Juffrouw Nel (Nel Rijken) aon de binnehaoven, wij wôonden toen aon den overkaant in de schooldam, himmel achteraan.

Nou elke vrijdagaovend kwaam ze meen dan ophaole. Ik ging dan achterop heur fiets op den pakke draoger mee naor de Haistraot en bleef er mistal tot zaterdagsavons. 's Mergens ierst naor den bakker, twee huizen verderop, daar kreeg de dan altij unne kruimelkoek (gemaakt van de afvalkruimels van de kukskes), wè ware die lekker en dan ne vorse botterham van nog werm wittebrood. Dan efkes naor den boer Rien Kluit om aaier en mulk. Daar kreeg ik altij 2 poelaikes, die dan naderaant gekokt wieren. Dan nog efkes bôodschappen doen bij vrouw Boer in dè heel klein winkelke. Ge kon tur ouw kont mèr aamper draaien.

In de week kwaam opa te voet naor Cuppel om mee meen te gaon kuieren. We gingen ok te voet naor de mert in Wolluk of naor de kermis dan kreeg ik mistal unne zuurstok of kaneelstok. En dan mee de BBA-buus terug naor Cuppel. Tot meen vèfde jaor mocht ik vur niks mee. Ik was vèf geworren en opa zee tegen mij, dat ik da nie tegen den bussjofeur moes zeggen, ik waar toch nog mèr een klein menneke. Mèr ik waar er zo trots op dè ik, toen ik in de BBA-buus stapte gelijk tegen den sjofeur zee dè'k al vèf jaor waar, en toen moes opa ok veur meen betaalen. Wè was 'm kwaod naderaant!

Ok heb ik is op ne zaterdag zonne hele hof omgespaaid, Toen moes heel Cuppel da weten. In zène hof stonden veul dahlia's, brèmen, mèr ok een paor boomkes mee kapellekes (soort wilde perziken).

Lekker dèt tie waren!

Ok kwaam somers wellis Goofke Janson (Gofke de Poep) veurbij mee zun ijscoarreke, dan kreeg ik zo ene driekleuren ijsco deurmidden gesnêeen mee 2 koekskes er omhinne. Ik geleuf dèt tie 5 centen kostte.

In 't schurke achter 't huis maakte ie schoen. Vur dèt tie bij 't spoor ging werken was ie schoenmaaker. Naor 't schent hadden ze in Sprang naost de kerk in die klèen huskes un fabriekske. Ik heb nog een paar kenderschoentjes die veur meen, deur hum mee de haand gemaakt zèn.

Ge zie wel, vur meen is het echt fèen terugkèken op munne opa.

Sander Sanders

Waar is dit en waar was dat?

Waar was dat?

Het waren deze keer echte kenners van de streek, die een goede oplossing instuurden. Een van de inzenders vond het wel erg gemakkelijk. 'Vanuit Waspik kom ik er elke dag langs op weg naar Capelle.' Een andere inzender wist natuurlijk wel wie op dit adres woont 'met die mooie dennenappel op een pilaartje'. Maar hij wist ook te melden voor wie het huis gebouwd is. Goed om al die informatie te weten.

Maar bij puzzels gaat het uiteindelijk om de winnaar. Dat is deze keer Ad Sterrenburg, Wendelnesseweg-Oost 10.

Gefeliciteerd, en het flesje wijn wordt door Netty Waarts bezorgd.

Waar is dit?

We gaan voor de volgende puzzel naar de oostkant van ons dorp. En zoals jullie waarschijnlijk wel zien, staat dit voorwerp niet op ooghoogte. Sommigen onder u denken dat ze de oplossing in een 'Bruggeske' kunnen vinden. Daar hebben ooit veel windwijzers in gestaan. Maar dit is echt een nieuwe. Succes ermee!

Bel uw oplossing door naar de redactie van Het Kosterluik, p.a. Netty Waarts, tel. 0416-312210 of stuur een e-mailtje naar nwaarts@home.nl, onder vermelding van 'oplossing puzzel 16.3'.

En vergeet niet uw adres te vermelden.

Onder de goede oplossers wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers

Wie kent ze?

Op de volgende pagina ziet u een heel groot gezelschap.

Het zijn allemaal oud-Indiëgangers. Ruim 40 jaar geleden hielden deze ex-militairen jaarlijks een reunie. Drijvende kracht daarachter was de heer Jan Ramsteijn. Deze foto is gemaakt rond 1980 voor het Bondsgebouw. Maar wie zijn deze mannen?

Laat het mij weten via telefoon: 0416-277386 of e-mail koos@heemkundesprangcapelle.nl. Het liefst per mail, dan heb ik alle gegevens op papier.

Koos Nieuwenhuizen

Een genaaste en een nieuwgebouwde kerk

Interessante artikelen en foto's met o.a. aandacht voor Sprang, Capelle, Besoyen en de eerste in 1605 gebouwde protestantse kerk van Nederland in Willemstad, zijn op de site van Brabants Erfgoed te vinden onder het thema Religieus Brabant. Neem eens een kijkje op:

<https://www.brabantserfgoed.nl/page/3785/een-genaaste-en-een-nieuw-gebouwde-kerk?>

Interieur van de nieuwgebouwde kerk in Besoyen. (Foto: Marc Bolsius, Erfgoed Brabant.)

Alle rechten voorbehouden.

Het idee dat Noord-Brabant en katholiek zowat synoniem zijn, klopt niet helemaal. Al vroeg stonden er in Noord-Brabant veel mensen open voor het protestantisme. Strenge vervolging door de overheid belemmerde dat de Reformatie er blijvend voet aan de grond kreeg.

Door het succes van de [Opstand](#) konden de protestantse inwoners vrijer voor hun overtuiging uitkomen, waarna ze vaak ook [katholieke kerkgebouwen in bezit](#) namen. Deze kerken werden 'genaast', zoals dat heet. In de Langstraat, het grensgebied van Holland en Brabant, was de situatie voor predikanten lange tijd gevaarlijk, maar na de afkondiging van het Twaalfjarig Bestand in 1609 veranderde dat. In Besoyen, dat bij Holland hoorde, verrees in 1611 een nieuwe, protestantse kerk, waarvoor het geld in Holland en Zeeland werd verzameld.

Nieuwgebouwde kerk van Besoyen. De achthoekige aanbouw is een grafkapel voor de heren van Besoyen, die

sinds de ne-

gentiende eeuw in gebruik is als consistoriekamer. (Foto: Marc Bolsius, Erfgoed Brabant.) Alle rechten voorbehouden.

Er stond in Besoyen al een oudere kerk, maar die was door oorlogsschade ernstig in verval geraakt. De Besoyense kerkgangers hadden er bovendien maar gedeeltelijk zeggenschap over, omdat ze de kerk, die precies op de grens met het Brabantse Waalwijk lag, al eeuwen hadden gedeeld met de gelovigen van die overwegend katholieke plaats. Anders dan in Willemstad, waar in 1605 de eerste Nederlandse kerk verrees die specifiek voor de hervormde eredienst was ontworpen, bleef het bij de Besoyense nieuwbouw daarom bij een eenvoudig bakstenen zaalkerkje. Toen de gemeente in het naburige Sprang al een jaar na het afsluiten van het Twaalfjarig Bestand overging tot de Reformatie, werd de kerk van Sprang met witkwas en andere middelen ingericht voor de dienst van het Woord. Bouwvakkers die in de jaren vijftig van de vorige eeuw aan de restauratie van de kerk werkten, hadden al flink wat stucwerk op de muren en pilaren weggekapt toen zij een herinnering aan de overname van de kerk door de protestanten blootlegden. Ze ontdekten onder de kalklagen enkele bijzondere vijftiende-eeuwse muurschilderingen.

Kijk regelmatig op de website van de heemkundevereniging Sprang-Capelle:

www.heemkundesprangcapelle.nl